

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

ФІЛОСОФІЯ ТА ПРИНЦИПИ СИСТЕМИ МОНТЕССОРІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Психічна енергія дитини, на думку М. Монтессорі, виникає ще в ембріоні й існує на кожному етапі життя. Дитина народжується із закладеними функціями, які поступово розвиваються. З першого періоду життя у дитини формується цілий комплекс психічних властивостей – людська індивідуальність. У період від народження до 3-х років починає несвідомо для дитини відбуватися емоційний та інтелектуальний розвиток, період від 3-х до 6 років є періодом рецептивності і всмоктування, у період від 6 до 9 років дитина здатна набувати соціальних навичок, з 9 до 12 – на свідомому рівні вивчати світ.

Система навчання Монтессорі базується на глибокому усвідомленні потреб та потенціалу дитини. Фундаментальною ідеєю є розгляд дитини не як пасивного об'єкта навчання, а як активного суб'єкта, що самостійно опановує знання через взаємодію з навколишнім світом. Дошкільна освіта за Монтессорі створює умови, де дитина має свободу вибору діяльності та темпу навчання, спираючись на свою природну цікавість. Важливим аспектом є індивідуалізація освітнього процесу, що передбачає врахування унікальних здібностей, інтересів та швидкості засвоєння матеріалу кожної дитини [3].

Марія Монтессорі наголошує, що дитина повинна здобути фізичну незалежність, будувати самодостатність, використовуючи силу власного вибору; вона має навчитися мислити самостійно.

У системі Монтессорі вихователь виступає не як джерело знань, а як спостерігач і фасилітатор, що підтримує індивідуальний темп розвитку кожної дитини, втручаючись мінімально – лише для допомоги у складних ситуаціях або для ознайомлення з наступним етапом навчання [2]. Його головна мета – створити сприятливе середовище для самостійного пізнання дитини. Такий підхід заохочує дитину до самостійності та зміцнює її віру у власні можливості.

До основних заповідей Марії Монтессорі відносять:

1. Дітей вчить те, що їх оточує.
2. Якщо дитину часто критикують – вона вчиться засуджувати.
3. Якщо дитину часто хвалять – вона вчиться оцінювати.
4. Якщо дитині демонструють ворожість – вона вчиться битися.
5. Якщо з дитиною чесні – вона вчиться справедливості.

6. Якщо дитину часто висміюють – вона вчиться бути боязкою.
 7. Якщо дитина живе з почуттям безпеки – вона вчиться вірити.
 8. Якщо дитину часто ганьблять – вона вчиться відчувати себе винуватою.
 9. Якщо дитину часто схвалюють – вона вчиться добре до себе ставитися.
 10. Якщо до дитини часто бувають поблажливі – вона вчиться бути терплячою.
 11. Якщо дитину часто підбадьорюють – вона набуває впевненість у собі.
 12. Якщо дитина живе в атмосфері дружби і відчуває себе необхідною – вона вчиться знаходити в цьому світі любов.
 13. Не кажіть погано про дитину – ні при ній, ні без неї.
 14. Концентруйтеся на розвитку хорошого в дитині, так що в підсумку поганому не залишатиметься місця.
 15. Будьте активні в підготовці середовища. Проявляйте постійну ретельну турботу про неї. Покажіть місце кожного розвивального матеріалу і правильні способи роботи з ним.
 16. Будьте готові відгукнутися на заклик дитини, яка потребує вас. Завжди прислухайтеся і відповідайте дитині, яка звертається до вас.
 17. Поважайте дитину, яка зробила помилку і зможе зараз або трохи пізніше виправити її, але негайно суворо зупиняйте будь-яке некоректне використання матеріалу і будь-яку дію, що загрожує безпеці самої дитини або інших дітей.
 18. Поважайте дитину, що відпочиває або дивиться за роботою інших, або розмірковує про те, що вона зробила або збирається зробити.
 19. У поводженні з дитиною завжди дотримуйтеся кращих манер – пропонуйте їй краще, що є у вас самих [1].
- З цього можна зробити висновок, що система Монтесорі являє собою цілісний підхід, який визнає внутрішній потенціал дитини, сприяє її самостійному розвитку та формуванню гармонійної особистості через уважне ставлення, підтримку та створення відповідного освітнього середовища.

Література:

1. 19 заповідей Марії Монтесорі для батьків // ІРЦ «Нетушинська ЗОШ І-ІІІ ступенів» Нетушинської сільської ради. URL: <https://irc-netushyn.miskrada.org.ua/news/10-11-11-16-12-2020/>
2. Бондар В. І., Ільченко А. М. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі: Навчальний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2009. 252 с.
3. Метод Монтесорі від А до Я: все про унікальну педагогічну систему // Montessori.ua. URL: https://montessoriua.com/ua/metod_montessori/